

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Sžso/22/2015
Identifikačné číslo spisu: 5014200435
Dátum vydania rozhodnutia: 22.08.2017
Meno a priezvisko: JUDr., Ing. Miroslav Gavalec
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:5014200435.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací v senáte zloženom z predsedu senátu Ing. JUDr. Miroslava Gavalca PhD. a členov senátu JUDr. Igora Belka a JUDr. Mariána Trenčana, v právnej veci žalobkyne: J. O., občan Poľskej republiky, nar.: XX.XX.XXXX, trvale bytom J. XX/X, XXX XX Y., Poľská republika, zast.: V4 Legal, s.r.o., advokátskou spoločnosťou, IČO: 36 858 820, so sídlom Tvrdého č. 4, 010 01 Žilina, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, so sídlom Ulica 29. augusta č. 8 a 10, 813 63 Bratislava, za účasti: WEBUNG, s.r.o., IČO: 47 237 201, so sídlom Palárikova č. 76, Čadca, zast.: V4 Legal, s.r.o., advokátskou spoločnosťou s identifikačnými údajmi ako vyššie uvedené, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí správneho orgánu, na odvolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. februára 2015 č.k. 21Scud/51/2014-66, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. februára 2015 č.k. 21Scud/51/2014-66 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 15338-2/2014-BA z 27.01.2014 r u š í a v e c vracia žalovanej na ďalšie konanie.

Žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyňi náhradu trov konania v lehote 30 dní od doručenia rozsudku na účet právneho zástupcu žalobkyne vo výške 340,90 € z titulu právneho zastúpenia .

Odôvodnenie

I.

Konanie na správnom orgáne

1. Rozhodnutím č. 15338-2/2014-BA z 27.01.2014 (ďalej na účely rozsudku len „napadnuté rozhodnutie“- č.l. 5) žalovaná ako odvolací orgán podľa § 179 ods. 1 písm. b) zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej na účely rozsudku len „zák. č. 461/2003 Z.z.“) v zmysle § 218 ods. 2 zák. č. 461/2003 Z.z. potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočka Čadca č. 45588-1/2013-CA z 24.09.2013 vo veci vzniku sociálneho poistenia (ďalej na účely rozsudku len „prvostupňové rozhodnutie“, resp. „prvostupňový orgán“) a administratívne odvolanie žalobkyne odmietla.

2. Žalovaná s poukazom na ustanovenia § 3 ods. 1 písm. a), § 4 ods. 1, § 7 ods. 1 písm. c), § 14 ods. 1 písm. a), § 15 ods. 1 písm. a) ako aj § 19 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. konštatovala, že žalobkyňa bola vedená v registri poistencov žalovanej ako zamestnanec zamestnávateľa s obchodným menom WEBUNG, s.r.o., IČO: 47 237 201 (ďalej na účely rozsudku len „zamestnávateľ“) od 01.02.2013, ktorý zamestnávateľ je zapísaný v registri zamestnávateľov vedeného prvostupňovým orgánom od 01.02.2012.

3. Ďalej žalovaná vyzdvihla právny vplyv Nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, ako aj Nariadenia z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup pri vykonávaní nariadenia (EHS) č. 1408/71 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov a ich rodiny, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, po vstupe Slovenskej republiky do Európskej únie na napadnuté rozhodnutie.

Následne poukázala na nové koordinačné nariadenia, t.j. Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej na účely rozsudku len „základné nariadenie“) a vykonávacie nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa vykonáva základné nariadenie (ďalej na účely rozsudku len „vykonávacie nariadenie“), ktoré sa uplatňujú od 01.05.2010.

4. V súvislosti s preskúmanou vecou žalovaná najmä poukázala na články 11 a 13 základného nariadenia, ktoré ako kolízne normy vymedzujú právny poriadok, ktorému podlieha osoba vykonávajúca činnosti s charakterom práce v dvoch alebo viacerých členských štátoch.

Vo vzťahu k riadnemu dosahovaniu účelu týchto nariadení žalovaná zdôraznila rozhodnutia Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, a to najmä č. H5 z 18.03.2010 o spolupráci v boji proti podvodom a omylom v rámci základného nariadenia ako aj vykonávacieho nariadenia.

5. Čo sa týka skutkového stavu, žalovanej bola doručená informácia z poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia vo Várhavě (Zakład Ubezpieczeń Społecznych - ďalej na účely rozsudku len „poľská inštitúcia ZUS“), že v posledných rokoch vznikli firmy v iných členských štátoch, ktoré, hoci sprostredkujú pre poľské samostatne zárobkovo činné osoby (ďalej na účely rozsudku tiež „SZČO“) zamestnanie, tak sa zrejme chcú vyhýbať plateniu odvodov na poľskú inštitúciu ZUS z podnikania v Poľskej republike.

V uvedenej súvislosti prvostupňový orgán vykonal v priebehu roku 2013 viaceré kontroly u zamestnávateľa (ďalej na účely rozsudku len „kontroly“, resp. všeobecne „kontrola“) so zameraním na splnenie podmienok pre určenie registrovaného sídla alebo miesta podnikania (viď rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci Planzer Luxembourg Sarl sp.zn. C-73/06) ako aj na overenie reálneho výkonu činností zamestnancov zamestnávateľa.

6. Z výsledkov hore uvedenej kontroly aj pre žalovanú vyplýva, že sídlo zamestnávateľa, uvedené vo výpise z obchodného registra, nespĺňa základné kritéria registrovaného sídla spoločnosti, a tiež sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti žalobkyne ako zamestnankyne.

V súvislosti s účinkami formuláru „Registračný list fyzickej osoby - prihláška“ žalovaná vyslovila názor, že má len deklaratórne účinky a nemôže deklarovať vznik povinného sociálneho poistenia v rozpore s príslušnými nariadeniami Európskej únie.

7. Na základe uvedených skutočností žalovaná dospela k záveru, že žalobkyni tam uvedené povinné formy poistenia podľa slovenskej legislatívy od 01.02.2013 nevznikli.

II.

Konanie na prvostupňovom súde

A)

8. Proti tomuto rozhodnutiu žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu podala na Krajský súd v Žiline žalobu zo dňa 07.04.2014.

Najmä brojila proti nesprávne (neúplne) zistenému skutkovému stavu, na ktorý následne žalovaná

aplikovala nesprávny hmotnoprávny predpis. Pri prvej kontrole prvostupňový orgán nezistil žiadne pochybenia ani nedostatky. Tiež sa podľa žalobkyne nepreukázalo, že by k výkonu závislej činnosti zamestnancov, t.j. aj v prípade žalobkyne v zmysle pracovných zmlúv nedochádzalo. Naopak bola predložená pracovná zmluva, výplatné listiny, mzdové listy a evidencia dochádzky.

9. Ďalej sa žalobkyňa vyjadrila k podmienkam určenia registrovaného sídla zamestnávateľa, ktorého vymedzenie nie je v základnom nariadení ani v jeho vykonávacom nariadení zachytené, pričom pri jeho výklade žalovaná vychádzala z Praktickej príručky - právne predpisy, ktoré sa vzťahujú na zamestnancov v Európskej únii, európskom hospodárskom priestore a vo Švajčiarsku (ďalej na účely rozsudku len „príručka“) ako aj z judikatúry Súdneho dvora Európskej únie (ďalej na účely rozsudku len „Súdny dvor“).

10. Podľa žalobkyne vyššie uvedené závery žalovaná dostatočne neodôvodnila a zároveň iné zistené skutočnosti v rámci vykonaných kontrol pri vyhodnotení registrovaného sídla v napadnutom rozhodnutí opomenula.

Na základe uvedeného žalobkyňa konštatovala, že miestom sídla, miestom stretnutia riadiacich osôb, miestom uloženia správnych a účtovných dokumentov a miestom hlavného priebehu finančných činností je Slovenská republika.

11. Tiež žalobkyňa zdôraznila štyri základné princípy, na ktorých je založená koordinácia systému sociálneho zabezpečenia na území Európskej únie. Základným princípom má byť princíp rovnakého zaobchádzania, v zmysle ktorého podliehajú migrujúce osoby na území členských štátov rovnakým povinnostiam a využívajú rovnaké výhody ako štátni občania dotknutého štátu.

Avšak svojím konaním žalovaná porušuje vyššie uvedený princíp rovnakého zaobchádzania a ani nerešpektuje individuálnosť konania, nezávislosť a nestrannosť rozhodovania.

B)

12. Uznesením Krajského súdu v Žiline zo dňa 10. septembra 2014 č.k. 21Scud/51/2014-47 krajský súd pribral do konania zamestnávateľa ako zúčastnenú osobu.

Zamestnávateľ sa k veci písomne nevyjadril.

13. Na základe výzvy krajského súdu z 19. decembra 2014 žalovaná oznámila s poukazom na prílohu k vyjadreniu (č.l. 44) k žalobe, t.j. na Oznámenie ZUS Sosnowiec o určení poľskej legislatívy zo 04.07.2013 (viď text prílohy č. 7 administratívneho spisu vyhotovený iba v poľskom jazyku), z ktorého má podľa žalovanej vyplývať, že na žalobkyňu sa od 01.02.2013 vzťahujú právne predpisy v súlade s článkom 16 vykonávacieho nariadenia.

C)

14. Krajský súd v Žiline ako súd prvého stupňa preskúmal napadnuté rozhodnutie, ako aj prvostupňové rozhodnutie, vrátane postupov oboch správnych orgánov, a dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, a pri aplikácii § 250j ods. 1 O.s.p. žalobu zamietol a to z nasledovných dôvodov.

15. S poukazom na dotknuté ustanovenia zák. č. 461/2003 Z.z., základného nariadenia, vykonávacieho nariadenia, príručky ako aj na citovanú judikatúru Súdneho dvora a po podrobnej rekapitulácii skutkového stavu zachyteného v priloženom administratívnom spise, žalobných dôvodov a argumentácie žalovanej krajský súd zdôraznil, že pravidlá určujúce príslušnosť k systému sociálneho zabezpečenia osôb vykonávajúcich činnosť v štátoch Európskej únie upravuje základné nariadenie spolu s vykonávacím nariadením.

Príslušnosť k systému sociálneho zabezpečenia sa potvrdzuje prenosným dokumentom (PD A1 - potvrdenie o právnych predpisoch sociálneho zabezpečenia), ktoré sa vzťahujú na držiteľa.

16. Samostatne zárobkovo činná osoba zvyčajne vykonávajúca činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, podlieha legislatíve štátu, v ktorom sa nachádza centrum jej záujmu, ak nemá bydlisko v jednom z členských štátov, v ktorých vykonáva podstatnú časť svojej činnosti. Takéto osoby

podľa krajského súdu oznamujú svoju situáciu inštitúcii štátu bydliska, ktorá určí uplatniteľnosť právnych predpisov len jedného členského štátu. Toto určenie je predbežné a definitívne sa stane do dvoch mesiacov za predpokladu, že inštitúcia, resp. inštitúcie členských štátov, v ktorých osoba činnosť vykonáva, nezaujmú k situácii dotknutej osoby odlišné stanovisko.

Tento svoj právny názor krajský súd podporil citáciou ustanovenia čl. 11 základného nariadenia a čl. 16 vykonávacieho nariadenia.

17. Podľa názoru krajského súdu, vzhľadom na postavenie žalobkyne ako SZČO na území Poľskej republiky a súčasne zamestnankyne na území Slovenskej republiky, podstatou preskúmvanej veci bolo v zmysle citovaných ustanovení základného nariadenia ako aj vykonávacieho nariadenia jej povinnosťou preukázať, že fakticky vykonávala činnosť zamestnanca u zamestnávateľa, t.j. na území Slovenskej republiky.

18. S prihliadnutím na zistenia žalovanej z kontrol vykonaných za účelom preverenia reálneho výkonu činnosti zamestnancov zamestnávateľa na území Slovenskej republiky sa krajský súd stotožnil (viď najmä jeho odkaz na ustanovenia § 195 až 196 zák. č. 461/2003 Z.z.) so zistením prvostupňového orgánu, že žalobkyňa v rámci sociálneho nedávkového konania svoje tvrdenia, že reálne vykonáva prácu na území Slovenskej republiky pre označeného zamestnávateľa nepreukázala, nakoľko

- v registrovanom sídle zamestnávateľ nemá samostatnú kanceláriu,
- v niektoré dni sa na uvedenej adrese nenachádzal žiadny zamestnanec a ani konateľ spoločnosti zamestnávateľa,
- naopak dňa 04.03.2013 sa tam nachádzal konateľ spoločnosti zamestnávateľa ako aj 5 jeho zamestnanci,
- doklady zamestnávateľa sa nachádzajú na adrese registrovaného sídla,
- pracovné zmluvy sú so zamestnancami uzatvorené na 10 hodín mesačne,
- všetci zamestnanci zamestnávateľa roznášajú letáky na požiadanie poľských firiem po rôznych mestách na území Slovenskej republiky,
- práca je zo strany konateľa zamestnávateľa zadávaná telefonicky, emailom alebo poštou a
- zamestnanci sa na miesto stretnutia dostavia individuálne.

19. Tvrdenie žalobkyne (str. 10 a 11 rozsudku krajského súdu), že „vo vzťahu k nej bolo poľskou inštitúciou sociálneho zabezpečenia ZUS určené, že sa na ňu vzťahujú uplatniteľné predpisy Slovenskej republiky s poukazom na čl. 13 (3) Nariadenia, a tým, že s poukazom na čl. 16 (3) žalovaný nenamietal určenie slovenskej legislatívy, čím sa stalo predbežné určenie slovenskej legislatívy definitívnym,“

tak tieto skutočnosti žalobkyňa podľa krajského súdu žiadnym spôsobom nepreukázala.

V uvedenej súvislosti sa krajský súd stotožnil so záverom žalovanej, že podanie a registrácia prihlášky však nie je dôkazom o skutočnom (reálnom) vzniku pracovného pomeru žalobkyne u zamestnávateľa.

20. Na základe nepreukázania reálneho výkonu práce žalobkyne na území Slovenskej republiky a súčasne reálnej podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávala ako SZČO v Poľskej republike, krajský súd zdôraznil, že nakoľko neboli splnené podmienky pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 vo väzbe na čl. 11 ods. 1 prvá veta základného nariadenia, tak v zmysle čl. 11 ods. 3 základného nariadenia žalobkyňa podlieha výlučne právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva samostatne zárobkovú činnosť, t.j. poľskej legislatíve.

21. Na záver sa krajský súd na základe odlišností zák. č. 461/2003 Z.z. vyjadril k opodstatnenosti vydania prvostupňového ako aj napadnutého rozhodnutia.

22. Vzhľadom na uvedené krajský súd dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná, a pri aplikácii § 250j ods. 1 O.s.p. žalobu zamietol.

III.

Odvolanie žalobkyne/stanoviská

A)

23. Vo včas podanom odvolaní zo dňa 07.04.2015 (č.l. 73) proti rozsudku krajského súdu žalobkyňa prostredníctvom svojho právneho zástupcu uviedla v zmysle § 205 O.s.p. ako odvolacie dôvody:

- prvostupňový súd dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam [§ 205 ods. 2 písm. d) O.s.p.] a
- rozhodnutie súdu prvého stupňa vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci [§ 205 ods. 2 písm. f) O.s.p.].

24. Následne odvolací súd sumarizuje odvolacie dôvody žalobkyne:

- žalovaná sa v napadnutom rozhodnutí vyjadruje ku skutočnostiam, ktoré neboli predmetom dokazovania v prvostupňovom konaní a neboli súčasťou zisteného skutkového stavu o vid' najmä argumenty žalovanej o registrovanom sídle zamestnávateľa ako aj informácia o kontrole vykonanej v 11/2013,
- o žalobkyni a pribratému účastníkovi bolo odňaté ich subjektívne právo brániť sa proti rozhodnutiu orgánu verejnej moci
- napriek opisu vnútroštátnej i medzinárodnej právnej úpravy sociálneho zabezpečenia v odôvodnení, tak napadnuté rozhodnutie je založené na skutkovej dedukcii, že ide o fiktívneho zamestnávateľa,
- záver, že na základe výsledkov kontroly nebol preukázaný reálny výkon pracovnej činnosti žalobkyne na území Slovenskej republiky, je predčasný,
- o zamestnávateľ predložil všetky potrebné doklady,
- o napriek tomu žalovaná nepristúpila k doplneniu dokazovania,
- list žalovanej - Oznámenie z 25.07.2013
- o žalovaná informuje poľskú inštitúciu ZUS, že v prípade podania odvolania zo strany žalobkyne, resp. zamestnávateľa tieto zamietne a potvrdí prvostupňové rozhodnutia,
- o neprípustné prejudikovanie rozhodnutia v odvolacom konaní,
- o rozpor s článkom 1 Ústavy Slovenskej republiky.

25. Záverom žalobkyňa navrhla, aby bol rozsudok krajského súdu zmenený tak, že Najvyšší súd Slovenskej republiky zruší napadnuté rozhodnutie a vráti žalovanej vec na ďalšie konanie, alternatívne o odvolaní rozhodne spôsobom podľa § 221 O.s.p. a prizná žalobkyni trovy konania v nevyčíslenej výške.

B)

26. Z vyjadrenia žalovanej (č.l. 79) zo 16.04.2015 vyplýva, že žalobkyňa v odvolaní neuviedla také námietky ani právne relevantné dôvody, ktoré by odôvodňovali zmenu alebo zrušenie napadnutého rozhodnutia. Žalovaná sa naďalej pridržiava svojho písomného vyjadrenia, v ktorom zaujala stanovisko ku každej námietke žalobkyne obsiahnutej v žalobe.

27. Ďalej žalovaná zopakovala svoje skutkové zistenia a právne názory vyslovené v napadnutom rozhodnutí, a to

- týkajúce sa sídla zamestnávateľa,
 - prítomnosti konateľa zamestnávateľa v tomto sídle a jeho vyjadrení ako aj
 - charakteru, druhu a podmienok výkonu povinností z uzavretých pracovných zmlúv.
- Tiež vyjadrila mienku, že prvostupňový orgán vychádzal z určenia poľskej legislatívy, ktorá bola určená poľskou inštitúciou ZUS (vid' bod č. 13) a z kontroly reálneho výkonu činnosti zamestnancov.

28. Záverom žalovaná požiadala, aby odvolací súd podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil rozsudok krajského súdu ako vecne správny.

IV.

Prejudiciálne konanie

A)

29. Nakoľko nielen v tejto veci ale aj v obdobných veciach iných žalobcov s adresou bydliska v Poľskej

republike Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „Najvyšší súd“) preskúmaval zákonnosť rozsudkov krajských súdov o rozhodnutiach o nevzniknutí príslušných druhov povinných sociálnych poistení, tak za tejto situácie konajúci senát odvolacieho súdu po neverejnej porade dospel k záveru, že pre ďalšie konanie vo veci samej je nutné za účelom výkladu dotknutých ustanovení práva Európskej únie predložiť prostredníctvom prerušujúceho uznesenia zo dňa 28. januára 2016 v inej veci vedenej pod sp.zn. 1Sžso/11/2015 Súdnemu dvoru nižšie uvedenú prejudiciálnu otázku:

1. Je možné článok 13 ods. 3 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v spojení s právom na dávky sociálneho zabezpečenia a sociálne výhody, ktoré je zakotvené v článku 34 ods. 1 a 2 Charty základných práv Európskej únie, za okolností, ktoré sú v spore vo veci samej, vykladať bez prihliadnutia na spresňujúce podmienky uvedené v článku 14 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia bez možnosti použiť následne postup podľa čl. 16 citovaného nariadenia tak, že výber rozhodného vnútroštátneho práva pri súbehu činností zamestnanca a činností samostatne zárobkovo činnnej osoby neovplyvňuje nízky rozsah pracovného času a pracovnej odmeny zamestnanca, t.j. že uvedený článok 14 vykonávacieho nariadenia sa na výklad článku 13 ods. 3 základného nariadenia nevzťahuje ?

2. V prípade, ak je odpoveď na prejudiciálnu otázku 1. negatívna, potom môže vnútroštátny súd v prípade aplikačného rozporu dvoch nariadení, a to základného a vykonávacieho, ktorými sú v prejednávanej veci samej Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, posudzovať ich ustanovenia podľa právnej sily, t.j. podľa ich postavenia v hierarchii práva Únie ?

3. Je možné nazerať na výklad ustanovení základného nariadenia vykonaný správnu komisiou v zmysle čl. 72 základného nariadenia ako na záväzný výklad inštitúcie Európskej únie, od ktorého sa nemožno vnútroštátnou súdnou judikatúrou odkloniť a toto súčasne bráni predložiť prejudiciálnu otázku, alebo je to iba jeden z prípustných výkladov práva Európskej únie, ktorý musí vnútroštátny súd zobrať do úvahy ako jeden z podkladov svojho rozhodnutia?

30. Súčasne uznesením odložil vykonateľnosť tak prvostupňového ako aj napadnutého rozhodnutia v uvedenej preskúmvanej veci až do ukončenia konania na Súdnom dvore o položenej prejudiciálnej otázke.

B)

31. Súdny dvor prejudiciálnu otázku akceptoval a svoju odpoveď prostredníctvom rozsudku sp.zn. C-89/16 z 13.07.2017 zaslal v uvedenej veci konajúcemu senátu Najvyššieho súdu v nasledujúcom znení: „Článok 13 ods. 3 nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia, zmeneného a doplneného nariadením (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady č. 465/2012 z 22. mája 2012, sa má vykladať v tom zmysle, že s cieľom určiť vnútroštátnu právnu úpravu uplatňujúcu sa v zmysle tohto ustanovenia na osobu, akou je žalobca vo veci samej, ktorý je zvyčajne zamestnancom v jednom členskom štáte a samostatne zárobkovo činnou osobou v druhom členskom štáte, je potrebné zohľadniť požiadavky uvedené v článku 14 ods. 5b a článku 16 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009 zo 16. septembra 2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004, zmeneného a doplneného nariadením č. 465/2012.“

V.

Právne názory odvolacieho súdu

32. Najvyšší súd ako odvolací súd (§ 10 ods. 2 O.s.p.) v intenciách rozsudku sp.zn. C-89/16 Súdneho dvora, po preskúmaní písomných pripomienok členských štátov zaslaných v prejudiciálnom konaní a v medziach čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii a čl. 267 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie vyhodnotil listinné dôkazy obsiahnuté v súdnom ako aj v priloženom

administratívnom spise, preskúmal rozsudok krajského postupom podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (v texte rozsudku ďalej len „O.s.p.“) s prihliadnutím na ustanovenie § 492 ods. 2 zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok v rozsahu a z dôvodov uvedených v odvolaní, a po neverejnej porade senátu jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k nižšie odôvodnenému záveru, že odvolanie je dôvodné, pretože napadnuté rozhodnutie vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 250j ods. 2 písm. a/ O.s.p.), a preto postupom podľa § 220 v spoj. s § 246c ods. 1 O.s.p. rozsudok krajského súdu zmenil tak, že v zmysle hore uvedeného zrušovacieho dôvodu napadnuté rozhodnutie podľa § 250ja ods. 3 O.s.p. zrušil a vrátil mu späť na ďalšie konanie v zmysle nasledujúcich záverov.

33. Na prvom mieste Najvyšší súd zdôrazňuje, že zákonodarca výkon správneho súdnictva (najmä čl. 46 a čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky) založil iba na návrhovej slobode účastníka (v preskúmvanej veci žalobkyňa), t.j. zodpovednosti za obranu svojich práv (*vigilantibus leges sunt scriptae*) v medziach čl. 13 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd (resp. čl. 19 ods. 1 Zmluvy o fungovaní Európskej únie) ako aj čl. 47 ods. 1 a 2 Charty základných práv Európskej únie, vybrať si podľa Občianskeho súdneho poriadku z prostriedkov ochrany ten najvhodnejší proti rozhodnutiu či postupu žalovanej.

34. V takto vymedzenom rámci prieskumu a po preverení riadnosti podmienok vykonávania súdneho prieskumu rozhodnutí správneho orgánu (tzn. najmä splnenia podmienok konania a okruhu účastníkov) Najvyšší súd celkom zdôrazňuje, že podstatou súdneho odvolania proti rozsudku krajského súdu ako aj žaloby, ktorou sa žalobkyňa domáha preskúmania napadnutého rozhodnutia, je skutková otázka, či na základe podkladov získaných žalovanou počas vykonaných kontrol zamestnávania zahraničných pracovníkov na území Slovenskej republiky boli dostatočne preukázané skutočnosti opodstatnene nasvedčujúce záveru, že žalobkyni príslušné poistenia v zmysle zák. č. 461/2003 Z.z. a predpisov Európskej únie nevzniklo, t.j. otázka správneho zistenia rozhodujúcich skutočností a dostatočného rámca podkladov pre naplnenie zásady materiálnej pravdy v ďalšom procese aplikácie hmotného práva. Práve tento právny rámec aj vymedzuje potrebné medze skutkového zistenia.

35. Na prvom mieste musí Najvyšší súd zdôrazniť, že žalobkyňa svoje odvolanie oprela o nasledujúci odvolací dôvod, ktoré spochybňujú riadnosť zistenia skutkového stavu prvostupňovým súdom: súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam [§ 205 ods. 2 písm. d) O.s.p.].

36. V súvislosti s uvedeným musí Najvyšší súd zdôrazniť, že v zmysle § 250i ods. 1 O.s.p. a s prihliadnutím na prieskumný (nie nachádzajúci) charakter správneho súdnictva je správny súd pri súdnom prieskume zákonnosti napadnutého rozhodnutia striktnie viazaný skutkovým stavom, ktorý zistil („a contrario“ § 250j ods. 2 písm. c/ O.s.p.) správny orgán a riadne („a contrario“ písmeno b/ O.s.p.) zachytil v administratívnom spise s výnimkou (§ 250i ods. 2 O.s.p.), ktorá má svoj základ v povinnosti postupovať pri preverovaní skutkového stavu podľa zásad úplnej apelácie v súlade s čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Podľa § 250i ods. 1 v citovanom znení pri preskúmvaní zákonnosti rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúvanie napadnutého rozhodnutia.

Podľa § 250i ods. 2 v citovanom znení platí, že ak správny orgán podľa osobitného zákona rozhodol o spore alebo o inej právnej veci vyplývajúcej z občianskoprávných, pracovných, rodinných a obchodných vzťahov (§ 7 ods. 1) alebo rozhodol o uložení sankcie, súd pri preskúmvaní tohto rozhodnutia nie je viazaný skutkovým stavom zisteným správnym orgánom. Súd môže vychádzať zo skutkových zistení správneho orgánu, opätovne vykonať dôkazy už vykonané správnym orgánom alebo vykonať dokazovanie podľa tretej časti druhej hlavy.

37. Nakoľko v preskúmvanej veci však krajský súd v súdnom prieskume k aplikácii ustanovenia § 250i ods. 2 O.s.p. nepristúpil, dokazovanie z iného dôvodu nevykonával - vid' zápisnica o vyhlásení rozhodnutia na čl. 64, a ani Najvyšší súd z charakteru preskúmvanej veci (na rozhodnutie o tom, že

účastníkovi príslušné sociálne poistenie nevzniklo, nie je možné nazerať ako na správne trestanie) nezistil nutnosť tejto aplikácie v preskúmvanej veci, preto ani nemohol na tento odvolací dôvod v celosti prihliadnuť.

38. Vo vzťahu k nesprávnemu právnemu posúdeniu, t.j. druhý odvolací dôvod uvedený žalobkyňou v odvolaní, Najvyšší súd odkazuje na vyššie citovaný rozsudok, prostredníctvom ktorého Súdny dvor (marginálny bod č. 32) zdôraznil, že vzhľadom na skutkový stav vo veci samej (t.j. po dátume 28. júna 2012 zmeny tak základného ako aj vykonávacieho nariadenia), ako vyplýva z návrhu na začatie prejudiciálneho konania, je potrebné vychádzať z článku 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia, nie z článku 14 ods. 5 písm. b) tohto nariadenia v jeho pôvodnej verzii.

Podľa čl. 14 ods. 5 písm. b) vykonávacieho nariadenia v pôvodnom znení na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 základného nariadenia osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, je predovšetkým osoba, ktorá nepretržite striedavo vykonáva činnosti s výnimkou zanedbateľných činností v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, a to bez ohľadu na početnosť alebo pravidelnosť tohto striedania.

Podľa čl. 14 ods. 5 vykonávacieho nariadenia v znení relevantnom na preskúmvanú vec na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 základného nariadenia sa osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, rozumie osoba, ktorá vykonáva súbežne alebo striedavo jednu alebo viacero oddelených činností v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch pre ten istý podnik alebo toho istého zamestnávateľa, alebo pre rôzne podniky alebo rôznych zamestnávateľov.

Podľa čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia v citovanom znení na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov podľa článku 13 základného nariadenia sa zanedbateľné činnosti neberú do úvahy. Článok 16 vykonávacieho nariadenia sa uplatňuje na všetky prípady podľa tohto článku.

Podľa čl. 14 ods. 8 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 a 2 základného nariadenia formulácia podstatná časť činnosti, ktorú osoba vykonáva ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte znamená, že sa kvantitatívne podstatná časť všetkých činností zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby vykonáva v tomto členskom štáte, pričom to nemusí byť nevyhnutne väčšia časť týchto činností.

Podľa čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení platí, že ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia.

Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení platí, že ak dotknutá osoba neposkytne

informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

39. V tejto súvislosti s poukazom na odôvodnenie základného nariadenia Súdny dvor konštatoval (marginálny bod č. 34), že cieľom základného nariadenia, je zabezpečiť koordináciu vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia v členských štátoch, aby sa zaručil účinný výkon práva na voľný pohyb osôb, a aby sa tak prispelo k zlepšeniu životnej úrovne a podmienok zamestnávania osôb pohybujúcich sa v rámci Únie.

40. Za skutkového stavu zisteného v preskúmvanej veci by sa žalobkyňa podľa uvedeného rozsudku Súdneho dvora mala fakticky považovať za osobu, ktorá podlieha právnej úprave členského štátu, kde je zamestnancom (Slovenská republika).

41. Avšak s poukazom na čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia Súdny dvor uviedol (marginálne body č. 38 a č. 40), že na určenie rozhodnej právnej úpravy podľa článku 13 základného nariadenia sa neberú do úvahy zanedbateľné činnosti, ktorej rozsah mala poľská inštitúcia ZUS zistiť u žalobcu v inej veci, t.j. aj u žalobkyne v preskúmvanej veci. Preto pri určení rozhodnej právnej úpravy, ktorej podlieha žalobkyňa, mala žalovaná vychádzať z článku 13 ods. 3 základného nariadenia zohľadňujúc čl. 14 ods. 5b ako aj čl. 16 vykonávacieho nariadenia.

Pritom, hoci sa na základné nariadenie a vykonávacie nariadenie nazerá ako na rovnocenné akty práva Únie, je nutné vykonávacie nariadenie v prípade existencie rozporov vykladať vo svetle základného nariadenia (napríklad rozsudok Súdneho dvora 24. októbra 1996 sp.zn. C-335/95 vo veci Picard).

42. Z vyššie uvedeného pre Najvyšší súd vyplýva, že pre posúdenie spornej veci je nutné vychádzať z aplikácie hore uvedených ustanovení základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia (viď bod č. 35). Z obsahu napadnutého rozhodnutia je však nepochybné, že žalovaná sa zamerala na preverovanie skutočného výkonu pracovných činností žalobkyne a charakteru registrovaného sídla zamestnávateľa na území Slovenskej republiky.

43. Naopak argumentácia žalovanej, že k určení uplatniteľných predpisov, ktoré sa na žalobkyňu vzťahujú, mal prvostupňový orgán pristúpiť tým, že zohľadnil pri svojom rozhodovaní rozhodnutie poľskej inštitúcie ZUS, sa nachádza iba v jej vyjadrení k odvolaniu (viď bod č. 27) a v samotnom prvostupňovom rozhodnutí, ktoré je založené iba na skutkovom vyhodnotení skutočností zistených kontrolou celkom absentuje.

Navyše vynárajú sa určité nejasnosti vzhľadom k blízkosti dátumov (rozhodnutie poľskej inštitúcie ZUS Sosnowiec bolo doručené k 12.07.2013, prvostupňové rozhodnutie vydané 24.09.2013) ako aj k charakteru rozhodnutia poľskej inštitúcie ZUS (z poľského textu nie je jasné a ani žalovaná neuvádza, či ide o predbežné alebo definitívne určenie rozhodných predpisov), ku ktorým sa žalovaná nevyjadrila vôbec.

44. Predovšetkým Najvyšší súd v súvislosti s hore uvedeným odvolacím dôvodom nesprávneho právneho posúdenia veci krajským súdom poukazuje na to, že idea právneho štátu zakotvená v článku 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky vyžaduje nielen od orgánov súdnej moci ale aj moci výkonnej, aby ich výklad práva v konkrétnej veci nepochybné smeroval (princíp právnej istoty) k tomu výsledku, ktorý mal, resp. mal mať na mysli zákonodarca pri jeho tvorbe.

45. Na základe uvedeného potom pre sudcu spočíva význam interpretácie v tom, že zákonodarcom všeobecne sformulované pravidlo (je nutné mať na mysli najmä jeho dispozíciu) musí transformovať prostredníctvom jazykových prostriedkov na, pre podmienky konkrétneho skutkového stavu, aplikácie schopné pravidlo, a toto porovnáva s reálnou situáciou, dejom, resp. postojom či iným druhom správania jednotlivca v prejednávanej veci.

46. Následne úradná osoba vykonávajúca výklad svoje úvahy, ktoré ju abstraktne vedeným spôsobom

viedli k prijatiu takéhoto výsledku výkladu, musí v zmysle § 209 ods. 4 zák. č. 461/2003 Z.z., resp. v prípade sudcu podľa § 157 ods. 2 v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. objasniť bez toho, aby sa vystavil nebezpečenstvu z nesprávneho právneho výkladu.

Takýto prístup k výkladu práva v súdnej praxi je naplnením princípu právnej istoty v spoločnosti a súčasne eliminuje ľudskú omylnosť a ovplyvniteľnosť.

47. Ústavný súd Slovenskej republiky prostredníctvom nálezu sp.zn. III. ÚS 341/07 k otázke riadnej interpretácie všeobecného práva uviedol, že

„pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii.

V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napríklad viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybností, možno uprednostniť výklad „e ratione legis“ pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom.“

48. S prihliadnutím na jednotlivé ustanovenia zakotvené v hore citovaných odsekoch 1 až 6 článku 16 vykonávacieho nariadenia (viď bod č. 35) nemôže Najvyšší súd v zmysle rozsudku Súdneho dvora prisvedčiť správnosti interpretácie článkov vykonávacieho nariadenia krajského súdu, ktorý sa stotožnil s nesprávnym právnym názorom žalovanej.

Totíž z čl. 16 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia jednoznačne vyplýva, že poľská inštitúcia ZUS vzhľadom

- na možnosť priamo aplikovať právo Únie vo forme nariadenia Spoločenstva a jeho prednosť pred vnútroštátnym poriadkom (najmä čl. 249 ods. 2 Zmluvy o Európskom spoločenstve v spojení najmä s rozsudkom vtedajšieho Európskeho súdneho dvora vo veci Granaria sp.zn. 18/72) a

- na kritérium bydliska žalobkyne v Poľskej republike

získala právomoc určiť uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na žalobkyňu vzťahujú.

Podľa čl. 249 ods. 2 Zmluvy o Európskom spoločenstve v znení citovanom v čase prijatia základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia má nariadenie všeobecnú platnosť. Je záväzné vo svojej celistvosti a je priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch.

49. Pre Najvyšší súd je ďalej určiteľné z poľského textu listu poľskej inštitúcie ZUS Sosnowiec (viď bod č. 13), že tento posudzoval súbeh činností žalobkyne ako zamestnankyne na Slovensku a SZČO v Poľsku s tým, že aplikujúc čl. 13 ods. 3 základného nariadenia v spojení s čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia, a následne s prihliadnutím k čl. 11 ods. 3 písm. a) základného nariadenia dospel k predbežnému záveru o uplatniteľnosti poľskej legislatívy, t.j. že hoci v preskúmvanej veci sa žalobkyňa podľa Súdneho dvora musí fakticky považovať za osobu, ktorá podlieha právnej úprave členského štátu, kde je zamestnancom (Slovenská republika), tak z právneho hľadiska sa na žalobkyňu vzťahujú poľské hmotnoprávne predpisy nielen v oblasti sociálneho zabezpečenia ale aj pri procesnom uplatňovaní nárokov vrátane poskytovania súdnej ochrany.

50. Najvyšší súd sa predovšetkým stotožňuje so záverom, že ustanovenia zakotvené v čl. 14 ods. 5b prvej ako aj druhej vety vykonávacieho nariadenia do právnej úpravy vykonávacieho nariadenia explicitne zaviedli pravidlo o neposudzovaní zanedbateľných činností na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov naprieč celým čl. 13 základného nariadenia, teda bez ohľadu na to, či ide o SZČO alebo ide o zamestnanca.

Z uvedeného dôvodu potom mohla poľská inštitúcia ZUS pristúpiť k aplikácii čl. 11 ods. 3 písm. a) základného nariadenia na situáciu sociálneho zabezpečenia žalobkyne. Pokiaľ sa žalobkyňa domnievala, že jej sociálne zabezpečenie spadá pod slovenský právny poriadok, potom sa mohla domáhať nápravy svojho nežiaduceho stavu napríklad na konajúcom vnútroštátnom orgáne, t.j. na poľských úradoch.

51. V tejto súvislosti potom Najvyšší súd musí ako dôvodné odvolacie námietky (vid' bod č. 24) vyhodnotiť to, že napriek opisu vnútroštátnej i medzinárodnej právnej úpravy sociálneho zabezpečenia v odôvodnení, tak napadnuté rozhodnutie je založené na skutkovej dedukcii, že ide o fiktívneho zamestnávateľa.

Samotná skutočnosť, že žalovaná až na výzvu správneho súdu doplnila tak po právnej ako aj skutkovej stránke odôvodnenie napadnutého rozhodnutia (doodôvodnila) o čiastočne relevantné právne názory (vid' už raz citovaný bod č. 27) nenapráva v zmysle judikatúry Najvyššieho súdu (m.m. 5SŽf 89/2007 z 02.12.2008) hore vytknuté nedostatky právneho posúdenia napadnutého rozhodnutia:

„nie je prípustný taký procesný stav, aby argumentácia žalovaného správneho orgánu obsiahnutá v jeho vyjadrení k žalobe nahrádzala súdu odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, lebo takáto argumentácia napomáha prvostupňovému súdu iba bližšie pochopiť základné argumenty žalovaného a nie ich nedostatok napraviť.

Najvyšší súd už v svojich predchádzajúcich rozhodnutiach (napríklad rozhodnutie sp.zn. 5Sž 37/2006) viackrát zdôraznil, že nedostatok odôvodnenia rozhodnutia správneho orgánu na jednej strane sťažuje obranu účastníka proti rozhodnutiu, s ktorým nesúhlasí, lebo mu je odňatá možnosť poukázať na nesprávnosť záverov konajúceho orgánu štátnej moci, a na strane druhej sa vytvára prekážka pre súdny prieskum napadnutého rozhodnutia, lebo konajúci súd v dôsledku neexistencie alebo nedostatku úsudkov a logických väzieb medzi nimi a deklarovými právnymi závermi nemôže posúdiť ich zákonnosť.“

52. Na základe skutkovej argumentácie a súvisiacich právnych názorov krajského súdu, že v nedávkovom konaní sa nepreukázal reálny výkon práce žalobkyne na území Slovenskej republiky a súčasne reálnej podnikateľskej činnosti, ktorú vykonávala ako SZČO v Poľskej republike, a preto nie sú splnené podmienky pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 vo väzbe na čl. 11 ods. 1 prvá veta základného nariadenia, musí Najvyšší súd konštatovať, že krajský súd pri súdnom prieskume napadnutého rozhodnutia si osvojil právne závery, ktoré vychádzajú z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Z uvedených dôvodov musel Najvyšší súd napadnuté rozhodnutie zrušiť a vrátiť žalovanej na ďalšie konanie.

53. Okrem uvedeného nemôže Najvyšší súd nechať bez povšimnutia aj argumentáciu žalovanej vyslovenou v jej vyjadrení k odvolaniu, že:

„Sociálna poisťovňa si dovoľuje poukázať aj na článok 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, že ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia.

Podotýkame, že dohoda medzi poľskou inštitúciou ZUS a Sociálnou poisťovňou nemusí mať podľa článku 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia písomnú formu.“

Takto sformulovaný právny názor nemá oporu v slovenskom právnom poriadku, lebo je v rozpore s právom účastníka na riadne vedený administratívny spis.

Podľa § 189 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. v citovanom znení o ústnych podaniach, o dôležitých úkonoch a o dôležitých dôkazoch v konaní príslušná organizačná zložka Sociálnej poisťovne vyhotovuje zápisnicu.

Podľa § 190 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. v citovanom znení účastníci konania a ich zástupcovia majú právo nazeráť do spisov a robiť si z nich výpisy, odpisy a na požiadanie aj vyhotovenie fotokópie okrem údajov o zdravotnom stave účastníka konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

54. Vo vzťahu k oprávnenosti žalovanej vydať rozhodnutie o tom, že zamestnancovi nevzniklo povinné sociálne poistenia na území Slovenskej republiky Najvyšší súd poukazuje na nižšie citované ustanovenia zák. č. 461/2003 Z.z., v zmysle ktorých je žalovaná oprávnená v sporných nedávkových konaniach okrem iného rozhodnúť aj o vzniku povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti žalobkyne ako zamestnanca po tom, čo bola prostredníctvom príslušného formulára zaregistrovaná v registri poistencov žalovanej (vid' bod č. 2).

Podľa § 20 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. v citovanom znení povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti zamestnanca uvedeného v § 4 ods. 1 vzniká odo dňa vzniku právneho vzťahu, ktorý zakladá právo na príjem uvedený v § 3 ods. 1 písm. a) a ods. 2 a 3, a zaniká dňom zániku tohto právneho vzťahu, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 172 ods. 5 zák. č. 461/2003 Z.z. v citovanom znení predmetom nedávkového konania je rozhodovanie o vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch, o poistnom v sporných prípadoch, príspevku na starobné dôchodkové sporenie v sporných prípadoch, o pokute, penále, povolení splátok dlžných súm poistného, príspevku na starobné dôchodkové sporenie, pokuty, penále a o zaradení zamestnávateľa do nebezpečnostnej triedy.

Podľa § 184 ods. 8 zák. č. 461/2003 Z.z. v citovanom znení nedávkové konanie sa začína na základe písomnej žiadosti účastníka konania alebo z podnetu organizačnej zložky Sociálnej poisťovne.

Podľa § 209 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. v citovanom znení rozhodnutie organizačnej zložky Sociálnej poisťovne sa vydáva písomne, ak tento zákon neustanovuje inak.

VI.

55. Odvolací súd vzhľadom na námietky uplatnené žalobkyňou uvádza, že napadnuté rozhodnutie nespĺňa požiadavku na obsahové náležitosti rozhodnutia v zmysle § 209 zák. č. 461/2003 Z.z. Uvedené rozhodnutie správneho orgánu nevychádza z dostatočne zisteného skutkového stavu, ktoré by bolo logicky vyhodnotené a riadne právne posúdené. Odvolací súd sa nestotožňuje s právnymi závermi zistenými v predchádzajúcich konaniach o tom, že žalobkyňa nespĺňa zákonné podmienky pre vznik povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a povinného poistenia v nezamestnanosti od stanoveného dátumu iba podľa tam uvedených ustanovení slovenskej a úniovej legislatívy.

Nakoľko počas konania Najvyšší súd mu z dostupných zdrojov dospel k záveru, že sa vyskytli prekážky pre konanie z dôvodov potreby výkladu únieového práva, a to hore uvedených aplikovaných právnych predpisov a súvisiacich právnych aktov orgánov Európskej únie, preto súdny prieskum prerušil s výsledkom hore opísaným.

56. Bude preto úlohou žalovanej, aby zosúladila svoje napadnuté rozhodnutie so závermi vyslovenými Najvyšším súdom v inom rozsudku (sp.zn. 1Sžo 11/2015), ktorú podstatnú časť následne cituje:

„37. V tejto súvislosti s poukazom na odôvodnenie základného nariadenia Súdny dvor konštatoval (marginálny bod č. 34), že cieľom základného nariadenia, je zabezpečiť koordináciu vnútroštátnych systémov sociálneho zabezpečenia v členských štátoch, aby sa zaručil účinný výkon práva na voľný pohyb osôb, a aby sa tak prispelo k zlepšeniu životnej úrovne a podmienok zamestnávania osôb pohybujúcich sa v rámci Únie.

38. Za skutkového stavu zisteného v preskúmvanej veci sa žalobca podľa Súdneho dvora musí fakticky považovať za osobu, ktorá podlieha právnej úprave členského štátu, kde je zamestnancom (Slovenská republika).

Avšak s poukazom na čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia Súdny dvor uviedol (marginálne body č. 38 a č. 40), že na určenie rozhodnej právnej úpravy podľa článku 13 základného nariadenia sa neberú do úvahy zanedbateľné činnosti, ktorej rozsah mal poľský úrad ZUS zistiť u žalobcu. Preto rozhodnú právnu úpravu, ktorej podlieha žalobca, mala žalovaná určiť na základe článku 13 ods. 3 základného nariadenia zohľadňujúc čl. 14 ods. 5b ako aj čl. 16 vykonávacieho nariadenia. Pritom, hoci sa na základné nariadenie a vykonávacie nariadenie nazerá ako na rovnocenné akty práva Únie, je nutné vykonávacie nariadenie v prípade existencie rozporov vykladať vo svetle základného nariadenia (napríklad rozsudok Súdneho dvora 24. októbra 1996 sp.zn. C-335/95 vo veci Picard).

39. Z vyššie uvedeného pre Najvyšší súd vyplýva, že pre posúdenie spornej veci je nutné predovšetkým preskúmať tvrdenie žalovanej (str. 3 napadnutého rozhodnutia), že žalobca mal podľa argumentácie poľského úradu ZUS (list zo dňa 09.03.2013, resp. 09.04.2013 - obidva preklady listov na č.l. 72 a 73) vykonávať prácu na území Slovenskej republiky „marginálneho charakteru v pomere k podnikateľskej činnosti, ktorú vykonáva na území Poľskej republiky“.

Bližšie dôvody, prečo si žalovaná celkom osvojila argumentáciu vyplývajúcu z listu poľského úradu ZUS (viď aj bod č. 5), uviedla až vo svojom vyjadrení k žalobe s tým, že:

„Skutočnosť, či činnosť vykonávaná žalobcom na území Slovenskej republiky je činnosť zanedbateľného rozsahu, resp. má okrajový charakter oproti činnosti, ktorú vykonáva ako samostatne zárobkovo činná osoba, je výlučne na posúdení inštitúcie sociálneho zabezpečenia v Poľskej republike, kde činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby aj vykonáva.“

44. S prihliadnutím na jednotlivé ustanovenia zakotvené v hore citovaných odsekoch 1 až 6 článku 16 vykonávacieho nariadenia musí Najvyšší súd v zmysle rozsudku Súdneho dvora prisvedčiť správnosti interpretácie článkov vykonávacieho nariadenia žalovanou. Z čl. 16 ods. 1 a 2 vykonávacieho nariadenia jednoznačne vyplýva, že poľský úrad ZUS vzhľadom

- na možnosť priamo aplikovať právo Únie vo forme nariadenia Spoločenstva a jeho prednosť pred vnútroštátnym poriadkom (najmä čl. 249 ods. 2 Zmluvy o Európskom spoločenstve v spojení najmä s rozsudkom vtedajšieho Európskeho súdneho dvora vo veci Granaria sp.zn. 18/72) a

- na kritérium bydliska žalobcu v Poľskej republike

získal právomoc určiť uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na žalobcu vzťahujú.

45. Pre Najvyšší súd je ďalej nepochybné, že poľský úrad ZUS posudzoval súbeh činností žalobcu ako zamestnanca na Slovensku a SZČO v Poľsku s tým, že aplikujúc čl. 13 ods. 3 základného nariadenia v spojení s čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia, a následne s prihliadnutím I čl. 11 ods. 3 písm. a) základného nariadenia dospel k predbežnému záveru o uplatniteľnosti poľskej legislatívy, t.j. že hoci v preskúmvanej veci sa žalobca podľa Súdneho dvora musí fakticky považovať za osobu, ktorá podlieha právnej úprave členského štátu, kde je zamestnancom (Slovenská republika), tak z právneho hľadiska sa na žalobcu vzťahujú poľské hmotnoprávne predpisy nielen v oblasti sociálneho zabezpečenia ale aj pri procesnom uplatňovaní nárokov vrátane poskytovania súdnej ochrany.

46. Aj Najvyšší súd sa stotožňuje so záverom, že ustanovenia zakotvené v čl. 14 ods. 5b prvej ako aj druhej vety vykonávacieho nariadenia do právnej úpravy vykonávacieho nariadenia explicitne zaviedli pravidlo o neposudzovaní zanedbateľných činností na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov naprieč celým čl. 13 základného nariadenia, teda bez ohľadu na to, či ide o SZČO alebo ide o zamestnanca. Z uvedeného dôvodu potom poľský úrad ZUS pristúpil k aplikácii čl. 11 ods. 3 písm. a) základného nariadenia na situáciu žalobcu.

Potom, ak sa žalobca domnieval, že jeho sociálne zabezpečenie spadá pod slovenský právny poriadok, mal sa domáhať nápravy svojho nežiaduceho stavu na konajúcom vnútroštátnom orgáne, t.j. na poľských úradoch.

47. V tejto súvislosti potom Najvyšší súd nemôže vyhodnotiť ako dôvodné žalobné body žalobcu, že práve žalovaná, t.j. ako slovenský orgán sociálneho poistenia, mala povinnosť skúmať, napríklad v zmysle príručky a jej kritérií o 5% hranici pravidelného pracovného času zamestnanca alebo jeho odmeny, či skutočne práca žalobcu spĺňa kritéria práce zanedbateľného (marginálneho) charakteru.

Takisto sa Najvyšší súd musí stotožniť s argumentáciou žalovanej (vyjadrenia k žalobe), že vznik a zánik konkrétneho druhu povinného sociálneho poistenia zamestnanca nie je podmienený podaním prihlášky alebo odhlášky z tohto poistenia. Prihláška na sociálne poistenie nemá sama o sebe konštitutívne účinky, ale len deklaruje právnu skutočnosť, s ktorou právny predpis (v danom prípade nariadenie) spája vznik povinného sociálneho poistenia.

48. Vzhľadom na uvedené právne názory je potom je nutné tiež odmietnuť argumentáciu žalobcu, že žalovaná prakticky neodôvodnila posúdenie práce žalobcu ako zanedbateľného charakteru, keď tento konštatuje presný opak s poukazom na výšku odmeny a na rozsah pracovného času, a iba paušálne poukázala na ustanovenia právnych predpisov. Na tento právny záver odvolacieho súdu nemajú žiadny vplyv ani skutkové výsledky kontroly vykonanej prvostupňovým orgánom či inou pobočkou Sociálnej poisťovne ako aj kontrolné zistenia Národného Inšpektorátu práce, hoci žalobca na ne poukazuje.

Najvyšší súd totiž považuje posúdenie rozsahu práce žalobcu za predbežnú otázku a v zmysle § 198 ods. 1 zák. č. 461/2003 Z.z. na vykonanie takéhoto posúdenia žalovaná v čase po rozhodnutí vydanom

oprávneným poľským úradom ZUS nebola zo zákona oprávnená (čl. 2 ods. 2 ústavy Slovenskej republiky) a preto celkom logicky iba prevzala výsledky jeho rozhodovacej činnosti.

49. Je ďalej neprehradiateľnou skutočnosťou, že toto rozhodnutie poľského úradu ZUS o určení uplatniteľných právnych predpisov mohla v stanovenej dvojmesačnej lehote spochybníť žalovaná (napríklad zaujatím odlišného stanoviska alebo odmietnutím rozhodnutia - vid' odsek 3 čl. 16 základného nariadenia alebo odôvodnenie č. 2, 8 a 10 vykonávacieho nariadenia), čo sa však nestalo.

Samotná dvojmesačná lehota na reakciu zo strany dotknutých inštitúcií sociálneho zabezpečenia zabezpečuje jednak čas pre dotknuté inštitúcie potrebný na to, aby preskúmali všetky relevantné okolnosti daného prípadu, a jednak to, aby žalobca ako dotknutá osoba čo najrýchlejšie získal rozhodnutie o tom, ktoré právne predpisy sa na neho uplatňujú, a podľa potreby mohol uplatňovať svoje práva aj súdnou cestou podľa určených právnych predpisov (vid' aj odôvodnenie nižšie uvedené pri bode č. 51).

50. Obdobne v preskúmvanej veci nenastal podľa vyjadrenia žalovanej ani stav neistoty, ktorý by si vyžadoval vzájomné rokovanie na dosiahnutie dohody vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov. Preto zanikla dočasnosť určenia uplatniteľných právnych predpisov a naopak táto bola zamenená definitívnym určením v zmysle čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia.

Navyše z uvedených ustanovení (čl. 16 ods. 1 až 4 vykonávacieho nariadenia) tiež pre Najvyšší súd vyplýva, že žalobca nie je aktívne legitimovaný do tohto rozhodovacieho procesu zasahovať.

51. Záverečným krokom takto realizovaného rozhodovania príslušných inštitúcií členských štátov (konkrétne v preskúmvanej veci je to poľský úrad ZUS a žalovaná) je bezodkladné oznámenie žalobcovi, ktorého členského štátu právne predpisy boli definitívne určené za uplatniteľné.

Najvyšší súd na tomto mieste ale musí s prihliadnutím jednak na zásadu výlučnosti uplatniteľných právnych predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia a jednak na zásadu lojálnej spolupráce v zmysle článku 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii (vid' najmä rozsudok Súdneho dvora z 10. februára 2000 sp.zn. C-202/97 vo veci FTS alebo marginálny bod č. 30 rozsudku zo dňa 26. januára 2006 sp.zn. C-2/05 vo veci Herbosch Kiere NV) vysloviť svoj právny názor, že definitívne určenie uplatniteľných právnych predpisov už ďalej nemôžu spochybníť inštitúcie sociálneho zabezpečenia, ale ani súdy členského štátu, ktorého právne predpisy sa neuplatňujú v zmysle definitívneho určenia.

52. Je preto celkom právne irelevantný záver žalobcu, že rozhodujúcou skutočnosťou pre existenciu povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia v tomto prípade je iba preukázanie vykonávania práce žalobcu na území Slovenskej republiky.

Ak by si konajúci súd v rozpore s výkladovým pravidlom „*reductio ad absurdum*“ takýto právny názor osvojil, potom by potvrdil neželanú situáciu (vid' najmä odôvodnenie základného nariadenia č. 15), že hoci by v inom členskom štáte príslušný úrad podľa bydliska pracovníka ustálil svoju rozhodovaciu právomoc a relevanciu svojho právneho poriadku vrátane prvkov súdnej ochrany, tak by priznal relevanciu aj právneho poriadku iného členského štátu, čo je však v rozpore s princípmi riešenia kolíznych právnych situácií.

54. Na základe argumentácie žalovanej, že v zmysle rozhodovacej činnosti poľského úradu ZUS od 01.02.2013 sa jednoznačne určilo, že na žalobcu sa vzťahuje poľské zákonodarstvo v oblasti sociálneho poistenia, spoločne s dôsledkom vo forme výroku, že žalobcovi povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti od 01.02.2013 podľa slovenskej legislatívy nevzniklo, má oporu v hore citovaných ustanoveniach.“

57. Na základe zisteného skutkového stavu, uvedených právnych skutočností, po vyhodnotení námietok žalobkyne a stanoviska žalovanej ako aj s prihliadnutím na závery obsiahnuté vo vyššie uvedených súdnych rozhodnutiach (čl. 1 ods. 1 ústavy), najmä už v citovanom rozhodnutí sp.zn. 1Sžso 11/2015, resp. 5Sžf 89/2007, pri ktorých Najvyšší súd nezistil žiaden relevantný dôvod, aby sa od nich obsahu a vyslovených právnych názorov (vid' účinky sledované v § 250ja ods. 4 a *contrario* odsek 7 O.s.p. spolu s čl. 144 ods. 1 ústavy) s prihliadnutím na ústavný princíp právnej istoty zásadne odchytil (napríklad

zásadná zmena právneho prostredia, zistenie odlišného skutkového stavu alebo prijatie protichodného zjednocovacieho stanoviska v zmysle záverov judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v oblasti zjednocovania alebo zamedzovania vydávania protirečivých rozsudkov, najmä vec Zielinsky, Pradal a spol. v. Francúzska republika č. A- 24846/94, 34165/96 až 34173/96, poprípade vec Borovská a Forrai v. Slovenská republika č. A- 48554/10 z 25.11.2014), s oznámením termínu vyhlásenia rozsudku postupom podľa §156 ods. 1 a 3 O.s.p. rozhodol tak, ako je uvedené vo výroku rozsudku.

58. Najvyšší súd v súlade so zásadou hospodárnosti súdneho konania ako aj so svojou dlhodobo ustálenou praxou neuviedol vo výroku svojho rozsudku zákonné ustanovenie, podľa ktorého bolo napadnuté rozhodnutie zrušené (§ 250j ods. 4 prvá veta O.s.p.), pretože dôvodom podania tejto informácie správnym súdom je v zmysle § 250j ods. 4 veta druhá O.s.p. poskytnúť podklady pre posúdenie prípustnosti možného odvolania proti rozsudku súdu. Nakoľko proti rozhodnutiam Najvyššieho súdu vydaným v správnom súdnictve sú nielen generálne (§ 246c ods. 1 O.s.p.) ale aj špeciálne (§ 250ja ods. 6 O.s.p.) opravné prostriedky neprípustné s výnimkou prípadu úplnej jurisdikcie zakotvanej v ustanovení § 250ja ods. 5 O.s.p., a táto situácia v preskúmvanej veci nenastala, potom nie je možné ust. § 250j ods. 4 O.s.p. na výrok rozhodnutia Najvyššieho súdu aplikovať.

59. Najvyšší súd v preskúmvanej veci v súlade s ust. § 250ja ods. 2 O.s.p. rozhodol bez pojednávania, lebo nezistil, že by týmto postupom bol porušený verejný záujem (vo veci prebehlo na prvom stupni súdne pojednávanie, pričom účastníkom bola daná možnosť sa ho zúčastniť), tak v odvolacom konaní na základe mu dostupných informácií z pripojeného administratívneho spisu Najvyšší súd dospel k záveru, že nebolo potrebné v súlade s ust. § 250i ods. 1 O.s.p. vykonať dokazovanie a z iných dôvodov nevznikla potreba pojednávania nariadiť.

60. Nakoľko išlo o základnú argumentáciu žalobkyne, ktorá sa týkala nesprávneho procesného riešenia situácie sociálneho zabezpečenia na strane žalobkyne a ktorá vymedzovala rámec meritórneho súdneho prieskumu, ostatné jeho odvolacie námietky boli týmto skonsumované. Preto sa Najvyšší súd inými námietkami ďalej nezaoberal.

61. O trovách odvolacieho súdneho konania rozhodol Najvyšší súd podľa § 224 ods. 1 v spojitosti s § 250k ods. 1 a § 246c ods. 1 O.s.p., podľa ktorého iba úspešná žalobkyňa má právo na náhradu trov tohto konania, čo v tomto súdnom prieskume nastalo.

62. Výška priznaných náhrad trov konania sa skladá :

1. Z náhrady trov právneho zastúpenia, ktoré právny zástupca žalobkyne listom z 29.07.2014 (č.l. 39) v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb vyčíslil a voči správnosti ktorých neboli vznesené námietky :

1.1. Trovy právneho zastúpenia na krajskom súde

1.1.1. prevzatie a príprava zastúp. (14) - 1 úkon práv. služby 134,-- €

1.1.1.1. prislúchajúca náhrad rež. paušálu 8,04 €

1.1.2. podanie žaloby (14) - 1 úkon práv. pomoci 134,-- €

1.1.2.1. prislúchajúca náhrad rež. paušálu 8,04 €

celkom: 284,08 €

2. z náhrady 20 % DPH 56,82 €

tzn. v celkovej sume : 340,90 €

63. Nakoľko úspešná žalobkyňa bola zastúpená advokátom, je nutné podľa § 149 ods. 1 v spoj. s § 246c ods. 1 O.s.p. zaplatiť mu priznanú náhradu trov. Bližšie podrobnosti o spôsobe platby a účte právneho zástupcu nie sú obsiahnuté v liste zo dňa 29.07.2014, ktorý je súčasťou súdneho spisu krajského súdu (č.l. 39).

64. Najvyšší súd neuznal žalobkyni náhradu trov konania požadovanú vo výške 134,-- € za odpoveď na výzvu krajského súdu, či súhlasí s prejednaním veci bez nariadenia pojednávania, a upozornením, že má predložiť vyčíslenie výšky náhrady trov konania, ktoré si v konaní uplatňuje, nakoľko v zmysle hore citovanej vyhlášky takýto úkon právnej služby nie je *expressis verbis* zahrnutý do zoznamu (§ 13a ods. 1 vyhlášky) a konajúci súd ani k nemu nenašiel ekvivalent úkonu právnej služby v zmysle podporného ustanovenia § 13a ods. 5 vyhlášky. Navyše ide iba o uplatnenie procesného práva účastníka konania a nie úkon, ktorý si vyžaduje vykonanie sofistikovanej právnej úvahy.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu *n i e j e* prípustný opravný prostriedok (§ 246c ods. 1 O.s.p.).